

מראי מקומות - יומא

י.ת.

א. לרבנן דאמרי נכנס נוטל שש

פירש רש"י, שכולן באות ומחלקות וכהן גדול חולק עם שתייהן. ודייק החזון יחזקאל (תוספתא סוכה פ"ד, ומנחות פי"א) מלשונו, שלאחר שהמשמרות חולקות, בא הכהן גדול שוב וחולק עמהם, וכן דייק מלשון הרמב"ם (תמידין פ"ד הי"ד) שכתב נוטל מכל משמר חצי מהחלות שזכה בהן. אבל הריטב"א כתב שלפני שיקחו המשמרות את חלקם חולק הכהן גדול ולוקח חצי מהכל.

ב. אי איכא משמר המתעכב משמונה בעי למיפלג

קשה, מדוע אינו נוטל חלק גם בחלק המשמר המתעכב, ומדוע משמר זה שונה מכל המשמרות, שהרי אף כשכל המשמרות חולקות כמו ברגל, הכהן גדול חולק עמהם בשוה. וכתב הגבורת ארי, שכשהמשמרות זכו מעיקר הדין, נאמר דינו לחלוק עמהם בשוה, אבל שני לחמים אלו, אינם מעיקר הדין, אלא תקנת חכמים היא, וכשם שנטלו החכמים מהמשמר שזכו בחלות מן הדין, כמו כן נטלו מהחלק של הכהן גדול, ולכך אינו יכול ליקח אותה חלה.

ג. משמר המתעכב

פירש רש"י, שכשאינו אלא יום אחד בין שבת ליום טוב, היה המשמר מקדים לבוא קודם השבת, או שהיה מאחר לצאת אחר השבת, וכיון שלא היו צריכים להיות שם, לא זכו בלחם הפנים מעיקר הדין, אלא תקנו שיהיו נוטלין שתי חלות. אולם הרמב"ם (תמידין ומוספין פ"ד הי"ג) פירש באופן אחר, שמשמר המתעכב היינו המשמר שיש לה רק יום אחד של עבודה, או משום שיום טוב חל ביום שני, וממילא אותו משמר עובד רק יום אחד, או שנסתיים היום טוב ביום חמישי, ויש רק יום אחד למשמר היוצא, ולכן הם מתעצלין ואין באים אלא מעט. והראב"ד השיג עליו ופירש כרש"י.

ובמהר"י קורקוס שם העיר, שבסוגייתנו מבואר שהכהן גדול חולק עם שני המשמרות, הנכנס והיוצא, ואם כן מה בכך שהמשמר מתעכב, הלא ממילא אין להם כל חלקם, וצ"ע [ובשלמא לשיטת רש"י, יש לומר כמבואר לעיל בשם הגבורת ארי, שכיון שאין להם מעיקר הדין, אין חולק עמהם, אבל לפי הרמב"ם שזהו חלקם מעיקר הדין, מדוע אינו חולק עמהם].

ד. אי הכי מאי רבי אומר לעולם חמש קשיא

פירש הריטב"א, שאמרו 'קשיא' ולא 'תיובתא', לפי שאפשר לומר שהוא תנא אחר שאמר כדעת רבי, וסובר שאין שחר הגפת דלתות. עוד אפשר שתנא אחד הוא, ובא לפרש מדוע פעמים נוטל ארבע ופעמים חמש, לפי שסובר רבי שלעולם נוטל מחצה, שבמקום שאין משמר המתעכב הם חמש.

ה. כדי שתהא מכיר ורגיל בעבודה

פירש רש"י, שיהא מתבונן בבהמות העוברות לפניו לתת אל לבו הלכות סדר היום. והמהרש"א כתב, שאין נראה שכוונת התנא לומר שיהא מכיר באותן מינים, שהרי ודאי הכל מכירים אותם, אלא מעבירים לפניו אותם פרים ואילים וכבשים שקרבין בו ביום, דהיינו פר של אהרן וכו', ועל ידי זה יזכור את עבודתו בהן, ויכיר את כל אחד מהן לאיזו עבודה עומד כל אחד.

ו. כל שבעה ימים לא היו מונעין ממנו מאכל ומשתה

בתוספות ר"י הלבן תמה, שהלא בשבעה ימים שבין ראש השנה ליום הכיפורים מתענים. ותירץ שהכוונה ללילות שבהם.

ז. והכהן הגדול מאחיו שיהא גדול

מאחיו וכו' גדלו משל אחיו

כתב המהרש"א שלפי הדרשה שיהא 'גדול מאחיו', צריך שיהיה אכן גדול מאחיו, אבל אם הדרשה היא 'גדלו משל אחיו', די בכך שהוא גדול בזה, ואין חסרון אם גם אחיו גדולים בזה כמותו. אולם בגבורת ארי כתב שאחרים לא באו לחלוק על תנא קמא, אלא שתנא קמא אמר שצריך להיות גדול בכח וכו', ואחרים מוסיפים שאחיו צריכים לגדלו משלהם.

ח. כיון דעל חטא קאתי חלשא דעתיה

הקשה הגבורת ארי, אם כן למה הביאו לפניו אילים, הלא גם באיל העם כתוב כפרה. ותירץ שהם עולות, ועולה מכפרת על חייבי עשה הקלים, ואי אפשר לכל אדם להזהר מהם, על כן לא חלשה דעתו, מה שאין כן בפרה, שעל החמורות הוא בא, בזה חלשה דעתו, ולכן לא הביאו לפניו.

ט. חלשא דעתיה

פירש המאירי, שחוששים שיהא מפקפק שלא תקובל תפלתו. עוד פירש, שהוא רומז אל האמונה הכוזבת שהיו רבים נכשלים בה בימי בית שני, והיו מתייראין שמא יחלש שכלו, ויחטא עיונו בראותו השעיר.

י. אין מאכילין אותו לא חלב גבינה וכו'

לכאורה משמע שרק בזב אמרו כן. ויש לעיין מדוע בכהן גדול לא החמירו כן שלא להאכילו דברים אלו. ואמנם הרמב"ם (עבודת יוה"כ פ"א ה"ו) כתב לאסור דברים אלו גם לכהן גדול. ובתוספות ישנים כתב, שיתכן שבכהן גדול לא החמירו כל כך. ובגבורת ארי כתב, שבכהן גדול החשש הוא שיבא לידי קרי, אוסרים דברים המביאים לידי קרי, אבל ברייתא זו הביאה דברים שמביאים לידי זיבה, ולכן שייכים רק בזב. ועיין עוד בגירסת הגר"א.